

N:o 21.

Ank. till Riksd. kansli den 30 mars 1893, kl. 12 midd.

Konstitutionsutskottets utlåtande, i anledning af dels väckt motion om ändrad lydelse af §§ 66 och 72 regeringsformen samt §§ 71, 72 och 73 riksdagsordningen, dels motion om ändrad lydelse af § 71 riksdagsordningen, dels ock motion om ändring af § 72 riksdagsordningen.

I en inom Andra Kammaren väckt motion, n:o 7, har herr A. V. Ljungman föreslagit, bland annat, att Riksdagen måtte antaga följande förslag till ändrad lydelse af §§ 66 och 72 regeringsformen samt §§ 71, 72 och 73 riksdagsordningen att hvila till vidare grundlagsenlig behandling:

Regeringsformen.

§ 66.

Riksgäldskontoret förblifver under Riksdagens styrelse och inseende att efter af Riksdagen fastställt reglemente förvaltas genom de fullmäktige, kamrarne dertill förordna; och då Riksdagen ansvarar för den rikets gäld, kontoret ombesörjer, så kommer Riksdagen, sedan kontorets tillstånd och

behof blifvit i vederbörlig ordning utredda, att genom särskild bevillning tillskjuta de medel, som för betalande af denna gäld, till ränta och kapital, oundärliga finnas, så att rikets kredit varder bibehållen och vårdad.

§ 72.

Riksbanken förblifver under Riksdagens egen garanti och vård, så att den ostörd må förvaltas af de fullmäktige, kamrarne dertill förordna, efter af Konung och Riksdag gemensamt stiftad lag samt de ordningar och reglementen, hvilka redan gjorda äro eller vidare af Riksdagen göras kunna. Riksdagen allena eger genom banken utgifva sedlar, som för mynt i riket må erkännas. Dessa sedlar skola, vid anfordran, efter deras lydelse, med silfver eller guld af banken inlösas.

Riksdagsordningen.

§ 71.

1. Riksdagen skall hvarje år genom fyratioåtta valmän, af hvilka hvardera kammaren inom sig utser tjugufyra, välja fullmäktige att jemlikt regeringsformen riksbankens och riksgäldskontorets medel och tillhörigheter förvalta.

2. Fullmäktige skola i hvarterdera verket vara åtta, af hvilka fyra årligen afgå i den ordning genom valen bestämmes; och utses fullmäktig, med undantag för här nedan särskildt anförda fall, för tiden från det han valts, intill dess val af fullmäktige under lagtima riksdagen å andra året derefter försiggått. Afgående fullmäktig kan återväljas. Varder fullmäktig ledamot af statsrådet eller kommer han i den ställning, att han jemlikt § 26 icke må såsom riksdagsman godkännas, frånträde han genast befattningen såsom fullmäktig. Har fullmäktig före utgången af den för honom bestämda tjenstgöringstid affidit eller af annan orsak afgått eller har ansvarsfrihet honom vägrats, anställles fyllnadsval för den tid, som för honom återstått.

3. Val af fullmäktige i riksbanken anställles före val af fullmäktige i riksgäldskontoret. Vid de tillfällen, då på en gång val af samtliga åtta fullmäktige i någotdera verket eger rum, skola genom särskilda val fyra utses för tiden tills nytt val å andra och fyra för tiden tills nytt val å

första året derefter skett; och iakttages vid val af fullmäktige för olika tjänstgöringstid inom samma verk, att val för den längre tiden verkställas före val för den kortare. Valen ske medelst slutna sedlar.

4. Hvarje år, på samma gång och på lika sätt som val af fullmäktige eger rum, utses en bland hvartdera verkets åtta fullmäktige att vara ordförande för de öfrige, egande den, som bland fullmäktige förer ordet, afgörande röst, derest i frågor, som hos fullmäktige komma under omröstning, rösterna för två skiljaktiga meningar utfalla lika. Fullmäktige för hvartdera verket tillkomme att sjelfve bland sig välja vice ordförande att föra ordet, när hinder för ordföranden inträffar.

§ 72.

1. A hvarje lagtima riksdag förordnas revisorer till ett antal af tolf för att enligt regeringsformen och särskild instruktion granska utrikesdepartementets och statsverkets och till ett antal af sex för att, jemväl enligt regeringsformen och särskild instruktion, granska riksbankens och riksgäldskontorets tillstånd, styrelse och förvaltning. Desse revisorer utses till halfva antalet af hvardera kammaren. Hvarje revisionsförrättning skall omfatta ett års afslutade räkenskaper. Förrättningarna taga sin början å dag, som i instruktionerna bestämmes, och skola inom två månaders tid vara fullbordade.

2. Revisorerna välja sjelfve för hvardera revisionen inom sig ordförande, hvilken eger afgörande röst, derest vid omröstning rösterna i något fall äro lika.

3. De anmärkningar, som revisorerna finna sig befogade att i sina berättelser till Riksdagen framställa, skola, sedan förklaringar deröfver inkommit, af nästföljande lagtima Riksdag öfverlemnas till vederbörande utskotts granskning och vidare behandling.

§ 73.

På samma gång och på lika sätt, som fullmäktige och revisorer enligt föregående två paragrafer utses, tillsättas jemväl suppleanter att vid inträffande förfall för dem, träda i deras ställen, nemligen för fullmäktige i riksbanken fyra, för fullmäktige i riksgäldskontoret likaledes fyra, för revisorerna af utrikesdepartementet och statsverket sex samt för revisorerna af banko- och riksgäldsverken fyra.

Vidare har herr *M. Dahn* i motion n:o 207, likaledes inom Andra Kammaren, föreslagit, att Riksdagen måtte såsom hvilande för vidare grundlagsenlig behandling antaga följande förslag till ändrad lydelse af § 71 riksdagsordningen:

§ 71.

Riksdagen skall genom fyratioåtta valmän, af hvilka hvardera kammaren inom sig utser tjugufyra, välja fullmäktige att enligt gällande stadgar riksbankens och riksgäldskontorets medel och tillhörigheter förvalta. Desse fullmäktige skola i hvardera verket vara sju och utses, med nedan stadgade undantag, för tiden från det de blifvit valde intill dess å tredje året derefter val af fullmäktige egt rum. Valen ske medelst slutna sedlar sålunda, att för hvardera verket först utses den, som bland fullmäktige skall blifva ordförande, och sedan de öfrige.

Har fullmäktig före utgången af den för honom bestämda tjänstgöringstid afgått, eller har ansvarsfrihet honom vägrats, anställs val för den tid, som för honom återstått. Afgående fullmäktig kan återväljas.

Fullmäktige i hvardera verket utse årligen bland sig en vice ordförande; egande den, som bland fullmäktige förer ordet, afgörande röst, derest i frågor, som hos fullmäktige komma under omröstning, rösterna för två skiljaktiga meningar utfalla lika.

Fullmäktige i riksbanken välja dessutom årligen, eller för kortare tid, bland sig en direktör och en vice direktör att jemte två andra fullmäktige handhafva den dagliga förvaltningen. Direktören är ej i sin egenskap af fullmäktig underkastad omval af Riksdagen, så länge han återväljes till direktör, utom i det fall att han vägrats ansvarsfrihet. Afgår direktör, öfvertage vice direktören hans befattning, tills Riksdagen hunnit företaga val till fullmäktig efter den afgångne, hvarefter fullmäktige genast välja ny direktör.

Och slutligen har herr *J. H. G. Fredholm* i motion n:o 91 hemställt, att Riksdagen för sin del ville besluta sådan ändring i 72 § riksdagsordningen, »att dels afgörande röst icke medgifves ordföranden för Riksdagens revisorer vid fattandet af deras beslut, dels att den enskilde revisorns reservationsrätt honom fullt och otvetydigt tillerkännes».

Då utskottet nu öfver dessa förslag meddelar yttrande, får utskottet beträffande det först nämnda af dem anmärka, att det särskiljande af utrikesdepartementet och statsverket, som skett i §§ 72 och 73 riksdags-

ordningen, är en följd af annat i samma motion framställt ändringsförslag, deröfver utskottet i utlåtande n:o 14 afgifvit yttrande; hvadan utskottet utan vidare förbigår hvad i sammanhang dermed blifvit angående nämnda paragrafer föreslaget.

Af en jemförelse mellan den föreslagna och den nu gällande lydelsen af §§ 66 och 72 regeringsformen framgår, att förslaget till ändring af nämnda paragrafer innefattar att i regeringsformen dels angifva, enligt hvilka stadgar Riksdagens verk förvaltas äfvensom huru dessa stadgar skola stiftas, dels ock, beträffande riksgäldskontoret, att, på sätt i fråga om riksbanken skett, uttala hvilka det är, som ombesörja riksgäldskontorets förvaltning.

Dessa förändringar anser utskottet icke i och för sig vara af något behof påkallade, hvadan utskottet hemställer,

1:o) att herr Ljungmans motion, n:o 7, i hvad den afser ändring i §§ 66 och 72 regeringsformen icke måtte föranleda någon Riksdagens åtgärd.

Med hänsyn till angelägenheten af kontinuitetens bevarande inom riksbankens styrelse framlade Kongl. Maj:t år 1886 till Riksdagens antagande ett förslag till ändrad lydelse af § 71 riksdagsordningen, enligt hvilket fullmäktige i riksbanken skulle till lika antal, som enligt nu gällande bestämmelse, väljas för en tid af tre år. Ordföranden skulle enligt detta förslag utses särskildt. Af de öfrige sex fullmäktige skulle årligen två afgå; och skulle vid de tillfällen, då på en gång val af samtliga fullmäktige egde rum, genom lottning bestämmas den ordning, i hvilken fullmäktige, ordföranden undantagen, skulle afgå. I afseende å fullmäktige i riksgäldskontoret skulle deremot ingen förändring ega rum.

Konstitutionsutskottet, till hvars förberedande behandling nämnda förslag öfverlemnades, erkände väl de ökade garantier för bevarandet af kontinuiteten i riksbankens styrelse, som förslaget var egnadt att medföra, men då utskottet ansåg, att med hvarje förändring af § 71 riksdagsordningen borde anstå till dess en samtidigt ifrågasatt ändring af lagstiftningen angående bankväsendet blifvit bragt till afgörande, afstyrkte utskottet bifall till förslaget. Denna hemställan blef af båda kamrarne bifallen.

Sedermera och med anslutning i hufvudsak till ett förslag, som afgifvits af den år 1889 tillsatta bankkomité, föreslog Kongl. Maj:t vid 1890 års riksdag antagandet af ett förslag till grundlagsändring, hvarigenom dels de stadganden, som normera riksbankens rörelse och förvaltning, skulle

i vida större utsträckning, än nu eger rum, erhålla karakteren af lag, stiftad af både Konung och Riksdag, dels ock Konungen skulle tillerkännas befogenhet att med Riksdagen deltaga i tillsättande af riksbankens styrelse. Fullmäktiges antal skulle enligt detta förslag ökas till nio, och af dessa skulle Konungen ega att förordna de tre, under det att de öfriga sex skulle utses af Riksdagen. Fullmäktige skulle utses för tre år, dock så att tre af dem årligen afginge, en bland de af Konungen och två bland de af Riksdagen utsedde.

Förslaget, af konstitutionsutskottet i afgifvet utlåtande till bifall förordadt, blef af Första Kammaren antaget att hvila till grundlagsenlig behandling, hvaremot Andra Kammaren, med bifall till en vid utskottets utlåtande fogad reservation, antog till hvilande ett förslag till ändring af § 71 riksdagsordningen, i hufvudsak öfverensstämmande med det af Kongl. Maj:t vid 1886 års riksdag framlagda förslag i ämnet.

Frågan om beredande af ökade garantier för bevarande af kontinuiteten i riksbankens styrelse återkom vid 1891 års riksdag i form af två sins emellan öfverensstämmande motioner. Det i dessa motioner väckta förslag, som i motsats mot föregående framställningar i ämnet afsåg tillämpning jemväl i afseende å fullmäktige i riksgäldskontoret af grundsatsen om en längre funktionstid, innebar i öfrigt den afvikelse från föregående förslag, att fullmäktiges antal, såväl i riksbanken som i riksgäldskontoret, skulle vara åtta, af hvilka två årligen skulle afgå, att funktionstiden sålunda skulle vara fyra år samt att Riksdagen ej vidare skulle ega att utse fullmäktiges ordförande, utan att fullmäktige skulle sjelfva för ett år i sänder bland sig välja ordförande och vice ordförande.

Konstitutionsutskottet, som ansåg sig icke böra tillstyrka motionärernas förslag i hvad det afsåg ändring af bestämmelserna om fullmäktiges antal, deras funktionstid samt utseendet af fullmäktiges ordförande, men eljest gillade motionernas syfte, framlade i anledning af motionerna till Riksdagens pröfning ett förslag till grundlagsändring, som, med upptagande af principen om lika bestämmelse för fullmäktige i riksgäldskontoret som för fullmäktige i riksbanken, eljest var i hufvudsak lika med det förslag i ämnet, som af Kongl. Maj:t framlades vid 1886 års riksdag.

Detta utskottets förslag antogs af Första Kammaren att hvila till vidare grundlagsenlig behandling, men blef af Andra Kammaren förkastadt förnämligast, såsom det af diskussionen syntes framgå, till följd af betänkligheter utaf formel art.

Vid 1892 års lagtima riksdag framlade en af motionärerna från näst-föregående år å nyo till Riksdagens pröfning sitt omförmälda ändringsförslag.

Konstitutionsutskottet afstyrkte motionen, och denna hemställan blef af Andra Kammaren bifallen. Första Kammaren deremot antog såsom hvilande ett förslag till ändring af § 71 riksdagsordningen, som framstälts i en af herr Bergius m. fl. vid utskottets utlåtande afgifven reservation. Enligt detta förslag skulle det nuvarande antalet fullmäktige utses för tre år utan årliga omval, samt fullmäktige sjelfva bland sig välja ordförande.

Af de till innevarande riksdag framlagda förslagen till ändring af § 71 riksdagsordningen är herr Ljungmans lika lydande med ett af honom i reservation till utskottets sislidet år afgifna utlåtande framställt ändringsförslag, och herr Dahns förslag ansluter sig i hufvudsak till det, som af Första Kammaren år 1892 antogs. Men dessutom innefattar sistnämnda förslag, att fullmäktige i riksbanken årligen eller för kortare tid skola bland sig välja en direktör och en vice direktör att jemte två andra af fullmäktige handhafva den dagliga förvaltningen; och skall direktören i sin egenskap af fullmäktig ej vara underkastad omval af Riksdagen så länge han återväljes till direktör, utom i det fall att han vägrats ansvarsfrihet.

Utskottet är med motionärerna ense om önskvärdheten af en grundlagsändring, hvarigenom ökade garantier för bevarande af kontinuiteten inom riksbankens och riksgäldskontorets styrelser må kunna vinnas. Det kan nu tänkas inträffa, att riksbankens eller riksgäldskontorets hela styrelse på en gång ombytes af skäl, som för dessa verks intressen äro främmande. Riksdagens kamrar kunna under politiskt upprörda tider komma i en sådan ställning till hvarandra, att de valmän, som hvardera kammaren utser för val af fullmäktige, stå stridiga mot hvarandra; och kan då sammansättningen af berörda styrelser komma att helt och hållet bestämmas genom lottning. Att hitintills vid valen af fullmäktige förfarits med mycken varsamhet, torde väl icke kunna bestridas, men de intressen, som af förevarande fråga beröras, äro dock af den vikt, att man icke helt och hållet bör sätta sin lit till att hvad som i detta hänseende iakttagits äfven allt fortfarande skall komma att beaktas, utan det är i lagbestämmelsernas ändamålsenlighet, som den önskvärda tryggheten bör sökas.

Enligt utskottets åsigt kan en ökad trygghet med afseende å de ifrågasvarande verkens förvaltning endast på det sätt vinnas, att fullmäktige utses för längre tid än ett år i sänder, och att hela styrelsen icke på en gång ställes under omval. Genom att, på sätt herr Dahn föreslagit, inskränka sig till att allenast förlänga fullmäktiges tjenstgöringstid, aflägsnar man icke, enligt utskottets tanke, den fara, som ligger i det nu tillämpade valsättet. Det är ock af denna anledning, som herr Ljungman

velat stadga, att af fullmäktige halfva antalet årligen skall afgå. Den anordning, han tänkt sig, har emellertid haft till omedelbar följd en ökning af fullmäktiges antal till åtta, men att på grund häraf utsträcka fullmäktiges antal torde så mycket mindre vara berättigadt, som något behof af en dylik utsträckning, utskottet veterligen, ej framträtt. I öfrigt torde det vara uppenbart, att en tjänstgöringstid, på sätt hr Ljungman föreslagit, af allenast två år icke tillräckligt förebygger den fara, man vill afvärja, ty garantierna för kontinuitetens bevarande förminskas tydligen i samma mån, som det antal personer, hvilka ett visst år skola inväjas, är stort i förhållande till hela antalet fullmäktige.

Hvad beträffar herr Dahns förslag i afseende å tillsättandet af en särskild direktör i riksbanken, så har det, enligt hvad af motionen framgår, väckts i syfte att göra bankens chef så oberoende af Riksdagen som möjligt. Härvid synes motionären emellertid hafva bortsett från att, enligt förslaget, direktören komme att försättas i ett beroende till de öfrige fullmäktige, som icke torde vara egnadt att hos honom befordra den sjelfständighet och handlingskraft, hvarförutan han icke blifver det, hvartill motionären vill göra honom: bankens chef; och då i allt fall det synes utskottet vara oegentligt, att Riksdagen såsom hufvudman icke skall ega att omedelbart bestämma öfver en dess fullmäktig, finner utskottet herr Dahns förslag icke heller i denna del vara af beskaffenhet att kunna till bifall förordas.

Utskottet, som sålunda anser sig icke kunna tillstyrka någotdera af de framlagda förslagen, har emellertid, då någon annan förändring till beredande af den önskvärda tryggheten i afseende å riksbankens och riksgäldskontorets förvaltning, än som öfverensstämmer med det år 1891 af utskottet framlagda förslaget, icke torde hafva utsigt att vinna Riksdagens godkännande, funnit sig böra å nyo framlägga förslag i sådan rigtning. Härtill finner utskottet så mycket större anledning, som rigtigheten af den princip, hvarå förslaget är byggt, kan anses hafva blifvit af båda kamrarne erkänd.

Mot det år 1891 af utskottet framlagda förslag till ändring af § 71 riksdagsordningen anmärktes dels i formelt afseende, att den i förslaget gifna bestämmelsen, att fullmäktige skulle väljas »för en tid af tre år», var mindre lämplig och i visst fall ledande till oegentligheter, dels ock beträffande föreskriften derom att i de fall, då ansvarsfrihet vägrats samtliga fullmäktige och således på en gång val af samtliga fullmäktige måste ega rum, fullmäktiges afgång skulle bestämmas genom lottning, att denna anordning var otillfredsställande.

Den förra af dessa anmärkningar har utskottet funnit vara fullt be-

fogad; och har utskottet, till undanrödjande af nämnda bristfällighet i 1891 års förslag, velat föreslå den bestämmelse i afseende å tjenstgöringstiden, att fullmäktige väljas å lagtima riksdag för tiden från valet till dess sådant val under tredje året derefter försiggått.

Beträffande åter den senare anmärkningen, så enär det icke syns utskottet vara lämpligt, att särskilda valbestämmelser gifvas för det undantagsfall, som af anmärkningen beröres, samt några olägenheter af att i detta fall genom lottdragning bestämma ordningen för fullmäktiges afgang icke torde kunna framvisas, har utskottet funnit denna anmärkning icke för tjena afseende.

Deremot har utskottet, till förekommande af möjliga tvister, ansett nödigt stadga, att vid de tillfällen, då val af ordförande i någotdera verket skall ega rum, denne utses före öfrige fullmäktige, samt att, då fullmäktige skola för olika tjenstgöringstider på en gång inom någotdera verket utses, val för den längre tjenstgöringstiden verkställas före val för den kortare.

På grund af hvad sålunda blifvit anfördt, och då ändring i angifna rigtning af § 71 riksdagsordningen icke torde föranleda någon förändring af § 73 riksdagsordningen, får utskottet hemställa:

2:o) att herr Ljungmans motion n:o 7 i hvad den afser ändrad lydelse af § 71 riksdagsordningen samt dermed sammanhängande ändring af § 73 riksdagsordningen icke måtte till någon Riksdagens åtgärd föranleda; och

3:o) att icke heller herr Dahns motion måtte föranleda någon Riksdagens åtgärd; men

4:o) att Riksdagen måtte antaga följande förslag till ändrad lydelse af § 71 riksdagsordningen att hvila till vidare grundlagsenlig behandling:

§ 71.

(Nuvarande lydelse:)

Hvarje lagtima Riksdag skall genom fyratioåtta valmän, af hvilka hvardera Kammaren inom sig utser tjugufyra, välja Fullmäktige att, jemlikt särskilda reglementen, Riksbankens och Riksgäldskontorets medel

(Föreslagen lydelse:)

Riksdagen skall genom fyratioåtta valmän, af hvilka hvardera Kammaren inom sig utser tjugufyra, välja Fullmäktige att, jemlikt särskilda reglementen, Riksbankens och Riksgäldskontorets medel och tillhörigheter

(Nuvarande lydelse:)

och tillhörigheter förvalta. Desse Fullmäktige skola i hvarterdera verket vara sju; egande ordföranden afgörande röst, derest i frågor, som hos Fullmäktige komma under omröstning, rösterna för två skiljaktiga meningar utfalla lika. Valen ske medelst slutna sedlar sålunda, att för hvarterdera verket först utses den, som bland Fullmäktige skall blifva ordförande, och sedan de öfrige sex; tillkommande Fullmäktige för hvarterdera verket att sjelfve bland sig välja en vice ordförande, att föra ordet när hinder för ordföranden inträffar.

(Föreslagen lydelse:)

förvalta. Fullmäktige skola i hvarterdera verket vara sju och väljas å lagtima Riksdag för tiden från valet, till dess sådant val under tredje året derefter försiggått. Valen ske medelst slutna sedlar. Ordförande bland Fullmäktige väljes särskildt. Af de öfrige sex skola två årligen afgå. Då på en gång val af samtliga Fullmäktige eger rum, bestämmes genom lottning den ordning, i hvilken Fullmäktige, ordföranden undantagen, skola afgå. Afgående Fullmäktig kan återväljas. Har Fullmäktig före utgången af den bestämda tjänstgöringstiden afgått, eller har ansvarsfrihet honom vägrats, anställs val för den tid, som för honom återstår. Då val af ordförande i någotdera verket skall ega rum, utses denne före öfrige Fullmäktige. Val för längre tjänstgöringstid verkställs före val för kortare.

Fullmäktige välje sjelfve bland sig vice ordförande; egande den, som bland Fullmäktige förer ordet, afgörande röst, derest i frågor, som hos Fullmäktige komma under omröstning, rösterna för två skiljaktiga meningar utfalla lika.

Uti afgifven berättelse om den år 1886 af Riksdagens revisorer verkställda granskning af statsverkets styrelse och förvaltning under år 1885 anförde revisorerna, att desse — som för fullgörande af berörda granskningsarbete, i likhet med hvad under de senast föregående åren egt rum, fördelat sig på tre afdelningar, hvardera afdelningen bestående af fyra ledamöter, nemligen två bland de af Första Kammaren utsedde revisorerna och två bland de af Andra Kammaren valde — i afseende å ärendenas för-

delning mellan de olika afdelningarna vidtagit den förändring i hvad som i detta hänseende förut iakttagits, att den förberedande granskningen af samtliga statsverkets räkenskaper öfverlemnats åt den första och den andra af dessa afdelningar, under det att tredje afdelningen, som vid föregående revisionsförrättningar fått till granskning mottaga, förutom banko- och riksgäldsverkens räkenskaper, äfven viss del af redogörelserna angående statsverket, erhållit uppdrag att uteslutande egna sitt arbete åt den förberedande granskningen af räkenskaperna för Riksdagens verk, detta på den grund, att sistnämnda afdelning ansetts icke kunna under den korta tid, inom hvilken revisionsförrättningen borde vara afslutad, fullständigt granska räkenskaperna för Riksdagens verk, om dess tid skulle tagas i anspråk äfven för andra förberedande granskningsarbeten. Men att äfven under den sålunda vidtagna förändrade anordningen den tid, som af Riksdagens revisorer kunde egnas åt bedömandet af ifrågavarande penningverks styrelse och förvaltning, vore allt för knappt tillmätt för att kunna medgifva en tillräckligt omfattande och genomgående granskning, framginge, enligt revisorernas åsigt, bland annat deraf, att, medan riksbankens förvaltning i dess helhet underkastades revision af fyra personer, hvilka under de två månader, revisionsförrättningen påginge, derjemte skulle ej allenast egna en förberedande granskning åt riksgäldskontorets förvaltning utan äfven behandla de af statsrevisorernas öfriga afdelningar framställda förslag i anledning af granskningen af statsverkets förvaltning, så vore ett lika antal revisorer tillsatta för en förberedande granskning af hvart och ett af riksbankens afdelningskontor i orterna, hvilka sistnämnde revisorer egde att för revisionsarbetet använda, vid afdelningskontoret i Göteborg en månad, vid afdelningskontoret i Malmö tre veckor och vid hvart och ett af de öfriga afdelningskontoren två veckor.

Den vid omförmälda revisionsförrättning gjorda fördelning af ärendena hade emellertid, yttrade revisorerna vidare, medfört den olägenhet, att allt för många räkenskaper hopats på hvardera af de två afdelningar, hvilka haft till uppdrag att förberedande granska statsverkets styrelse och förvaltning. Oafsedt den fortgående tillökningen i verksamheten inom Riksdagens verk, hade genom den utveckling, som oafbrutet egt rum inom administrationens olika grenar, och genom bildandet af nya institutioner räkenskapernas omfång och antal allt jemt tilltagit och nått en sådan vidlyftighet, att ej ens den ytligaste granskning kunde egnas dem alla. Särskildt erinrade revisorerna om den under de senare årtiondena tillväxande jernvägsförvaltningen, hvilken under flera år ansetts kräfva en särskild förberedande revision.

På grund af hvad sålunda blifvit anfördt ifrågasatte revisorerna,

huruvida icke den ändring i gällande bestämmelser angående revisionen af stats-, banko- och riksgäldsverken borde vidtagas, att två delegationer af revisorer årligen af Riksdagen utsåges, den ena, med samma antal medlemmar som Riksdagens nuvarande revisorer, för granskning af statsverkets tillstånd, styrelse och förvaltning, och den andra, med något mindre antal ledamöter, för granskning af riksbankens och riksgäldskontorets förvaltning.

Med hufvudsaklig anledning af denna revisorernas framställning hafva sedermera under hvarterdera af åren 1890, 1891 och 1892 hos Riksdagen väckts motioner i det af 1886 års revisorer ifrågasatta syfte. Då utskottet hade att vid 1892 års lagtima riksdag behandla en af herr M. Andersson i Stigen i ämnet väckt motion, yttrade utskottet, att det syntes helt naturligt, om i betraktande toges den betydliga utveckling, såväl statsförvaltningen som riksbankens och riksgäldskontorets verksamhet vunnit under det fjerdedels sekel, som förflutit från gällande riksdagsordnings tillkomst, att den af Riksdagen genom dess revisorer nu utförde granskning af statsverkets samt riksbanks- och riksgäldsverkens styrelse och förvaltning icke längre kan gifva ett fullt tillfredsställande resultat. »Särskildt», anförde utskottet vidare, »torde det med revisionens nuvarande sammansättning och den för granskningen tillmätta korta tid icke vara möjligt för revisorerna att öfver förvaltningen af Riksdagens verk utföra en tillräckligt omfattande kontroll; och torde det därför vara nödigt att, för så vidt icke revisorernas verksamhet skall blifva allt för ytlig, söka tillföra revisionen större förmåga att behörigen fylla sitt ändamål, än den nu eger. Härvid har utskottet icke kunnat undgå att i första hand fästa sin uppmärksamhet vid det inom revisionen nu rådande arbetssättet. Till befordrande af revisionsförrättningarnas skyndsamma gång sammanträda revisorerna på afdelningar, som hvar för sig åt ärendena egna en förberedande behandling, men alla frågor om anmärkningar eller anmälanden skola alltid slutligen in pleno föredragas och afgöras. Då det emellertid för bedömandet af riksbankens och riksgäldsverkens förvaltning fordras i någon mån andra insigter, än som i allmänhet kräfras för granskningen af statsverkets tillstånd och förvaltning, kan ett sådant förfaringssätt icke annat än framstå såsom en oegentlighet, ty, utom den onödiga omgång och tidsutdrägt samt försvårande af revisionsarbetet i dess helhet, som härigenom otvifvelaktigt alltid åstadkommes, måste det anmärkta arbetssättet i de flesta fall hafva till följd, att vid ärendenas behandling in pleno flertalet revisorer komma att deltaga i anmärkningar eller framställningar om förhållanden, hvarmed de icke kunnat eller åtminstone icke haft tillfälle att göra sig förtrogna. Utskottet finner för den skull inrättandet, på sätt

1886 års revisorer ifrågasatt och herr Andersson i sin förevarande motion föreslagit, af en särskild revision för granskning af riksbanks- och riksgäldsverkens styrelse och förvaltning vara både högst nödigt och nyttigt. Med afseende å sistnämnda gransknings vikt och omfattning synes antalet af dessa revisorer icke kunna sättas lägre än till sex.»

På det att, i enlighet med hvad sålunda framhållits, en särskild revision af Riksdagens verk skulle kunna anordnas och likväl tillräckliga krafter förbehållas för granskning af statsverkets räkenskaper och förvaltning, fann utskottet, att hela antalet af Riksdagens revisorer borde ökas. I afseende å vidden af denna ökning ansåg utskottet att ledamöternas antal i den revision, som skulle hafva till föremål att granska statsverkets räkenskaper och förvaltning, borde bestämmas till tolf, eller så stort antal, att revisorerna lämpligen kunde fördela sig på tre afdelningar. Genom en sådan tillökning i arbetskrafter skulle, enligt utskottets åsigt, revisionen sättas i stånd att med större uppmärksamhet, än hittills kunnat ske, följa förvaltningens gång äfvensom att inom dess olika grenar gifva uppslag till förbättringar, allt till väsentligt gagn för det allmänna.

I afseende å antalet suppleanter för Riksdagens revisorer ansåg utskottet att detta lämpligen borde bestämmas till sex för revisorerna af statsverket och till fyra för revisorerna af riksbanks- och riksgäldsverken.

Det af herr Ljungman nu framställda förslag är, såvidt angår förevarande fråga, i sak alldeles lika med det af utskottet förlidet år till bifall förordade; och då vid behandlingen inom kamrarne af detta utskottets förslag intet anfördes, som, enligt utskottets uppfattning, kunnat förringa giltigheten af de skäl, som till stöd för förslaget åberopats, samt härtill kommer att förslaget blef af Andra Kammaren utan diskussion antaget att hvilat till vidare grundlagsenlig behandling, tvekar utskottet ej att å nyo tillstyrka antagandet af samma förslag.

Herr Fredholm anmärker i sin motion, hurusom af stadgandet i § 72 riksdagsordningen att ordföranden eger afgörande röst, derest, vid omröstning, rösterna i något fall äro lika, blifver en följd, att det alltid redan vid valet af ordförande uppstår strid, och att valet icke kommer att afgöras så, att den väljes, som är skickligast att blifva ordförande, utan hvarterda partiet inom revisorerna söker att få till ordförande den, hvilans åsikter öfverensstämma med partiets. Olägenheten häraf anser motionären dock vara mindre betydande än den, som framställer sig, då man underkastar revisorernas afgifna berättelser en granskning. Deraf vill det nemligen synas motionären, som om den ena kammarens revisorer allt mera bilda ett parti för sig gent emot revisorerna från den andra kam-

maren. I samma mån som detta förhållande varder fullt utbildadt, skall, menar motionären, den likaberättigade ställning, båda kamrarnes revisorer enligt grundlagen böra till hvarandra intaga, faktiskt komma att häfvas, och detta skall å sin sida hafva till följd en menlig inverkan på resultaten af statsrevisionens arbeten. Motionären medgifver visserligen att mot en sådan den ena kammarens befarade magtställning inom revisionen gifves äfven med nu gällande stadgande i 72 § riksdagsordningen det korrektiv, att man vid val af ordförande alltid låter lotten blifva afgörande för hvilkendera kammarens revisorer ordföranden skall tillhöra, och han förutser att genom ett konsekvent vidhållande af detta tillvägagångssätt Andra Kammarens ledamöter inom revisionen böra för framtiden försättas i ett mera gynnsamt läge än det, hvari de befunnit sig på grund af hittills följda förfaringssätt. Men äfven om härigenom jemvigt skulle kunna åvägabringas i den likaberättigade ställning, som begge kamrarnes revisorer enligt grundlagen böra till hvarandra intaga, så undgår man, enligt motionärens förmenande, ändock icke den för statsrevisionens betydelse betänkliga faran, att den ena kammarens revisorer kunna, om de så vilja, under hela revisionsförrättningen ensamma bestämma, hvad som i revisionberättelsen skall göras till föremål för anmärkning eller icke. Denna fara förebygges helt och hållet genom en ändring af § 72 riksdagsordningen i den riktning, att, då inom statsrevisionen omröstning med slutna sedlar anställes, en sedel alltid bör, i likhet med hvad i § 48 riksdagsordningen stadgas rörande omröstning inom Riksdagens utskott, uttagas och förseglas samt endast i det fall öppnas, att rösterna vid sammanräknandet befinnas lika delade.

Den fråga, som sålunda blifvit af herr Fredholm väckt, har, såsom äfven i motionen finnes antydt, för icke lång tid sedan varit föremål för diskussion inom Riksdagen. Då vid 1885 års riksdag en proposition med förslag till ny gemensam instruktion för Riksdagens revisorer af stats-, banko- och riksgäldsverken förekom till behandling inom Första Kammaren, framställdes der mot den i förslagens 3 § intagna bestämmelsen, att vid lika röstetal ordföranden skulle ega afgörande röst, till en del samma anmärkningar, som nu af motionären riktats mot riksdagsordningens 72 §. Förslaget i nämnda del blef väl af kammaren godkänt, men att så skedde, det berodde, enligt hvad af diskussionen synes framgå, uteslutande af den omständigheten, att grundlagens uttryckliga föreskrift lade hinder i vägen för införande af det förfaringssätt, som vid omröstning inom Riksdagens utskott tillämpas.

Hvad herr Fredholms motion i förevarande del innehåller finner utskottet klart och tydligt ådagalägga behovet af att i afseende å omröst-

ningarna hos statsrevisorerna införes samma ordning, som gäller inom Riksdagens utskott; och får utskottet alltså på de af motionären anförda skäl tillstyrka en ändring af § 72 riksdagsordningen i sådan rigtning.

Beträffande det sätt, hvarpå deenna grundlagsändring bör ske, har herr Fredholm, enligt hvad af motionen framgår, ansett, att en bestämmelse om huru vid omröstningen skall förfaras icke bör i grundlagen saknas. Då det emellertid måste vara alldeles gifvet att, om i grundlagen icke finnes någon bestämmelse, som tillägger revisorernas ordförande afgörande röst, enahanda ordning, som vid omröstning inom Riksdagens utskott iakttages, kommer att tillämpas vid revisorernas förhandlingar; och då i allt fall, om en uttrycklig bestämmelse i detta afseende skulle anses nödig, denna rätteligen bör införas i instruktionen för revisorerna, torde förändringen enklast och lämpligast ske genom en uteslutning af stadgandet i § 72 riksdagsordningen att ordföranden eger afgörande röst, derest vid omröstning rösterna i något fall äro lika.

Slutligen har herr Fredholm föreslagit den ändring af § 72 riksdagsordningen, att en hvar ledamot af revisionen måtte tillerkännas full och otvetydig reservationsrätt. I afseende härå anmärker motionären, att i § 6 af instruktionen för Riksdagens revisorer af riksbanken är genom tydligt stadgande reservationsrätt förbehållen hvarje ledamot; och anför han härom vidare: »Något dylikt eller motsvarande stadgande förekommer deremot icke vare sig i instruktionen för revisorerna af statsverket, eller i instruktionen för revisorerna af riksgäldskontoret. Men hvad värre är, jag har icke kunnat finna, att rikets grundlagar på något sätt trygga Riksdagens revisorers reservationsrätt, och dock torde dessa få betraktas såsom Riksdagens tillitsmän i ej ringare grad än utskottens ledamöter, hvilkas reservationsrätt är omgärdad af grundlagens helgd. Är den enskilde revisorns rätt att reservera sig mot af revisionen fattade beslut ej genom lag honom fullt och otvetydigt tillförsäkrad, skall den alltid komma att blifva mer eller mindre osäker, och i samma mån den är detta, skall den medföra dels en menlig inverkan på statsrevisionens betydelse utåt, dels en förlamande inverkan på det nit och allvar, med hvilket den enskilde revisorn förrättar sitt i så många hänseenden otacksamma granskningsarbete. Utan att vilja till någon del förringa statsrevisionens direkt kontrollerande betydelse, torde man dock med säkerhet kunna våga det påståendet, att ur kontrollens synpunkt är statsrevisionens indirekta betydelse vida större. Att det sistnämnda är förhållandet torde till en väsentlig grad få tillskrifvas det allmänna antagandet, att ingen möjlighet förefinnes att genom undertryckandet af en reservation förhindra uppenbarandet af något, som en revisor anser vara anmärkningsvärdt.»

Emellertid har det, upplyser motionären, inträffat, att en ledamot i statsrevisionen blifvit genom revisionens beslut förvägrad att till revisionsberättelsen foga sin särskilda mening. Hvad som i det fallet händt en gång kan, menar motionären, ytterligare upprepas, och ju flera gånger sådant sker och ju mera anmärkningsvärd den undertryckta meningen är, desto mera skall revisionen förlora i betydelse.

Utskottet finner väl hvad motionären anført om reservationsrätten vara värdt all uppmärksamhet, men till ändring af en rikets grundlag torde de anmärkta omständigheterna dock icke föranleda. Väl är det sant, att ledamöterna i Riksdagens utskott i riksdagsordningen uttryckligen tillförsäkrats rätt att lemna kamrarne del af sina skiljaktiga meningar, men hvar eljest skulle en dylik bestämmelse gifvas? I fråga om revisorerna hänvisas deremot i § 72 riksdagsordningen till en särskild instruktion, der närmare bestämmelser angående revisorernas verksamhet sålunda skola vara att finna. Att denna i motsats till instruktionen för Riksdagens revisorer af riksbanken ingenting innehåller om reservationsrätten må vara en brist, men om uttryckligt erkännande åt denna rätt skall gifvas, så är det uppenbarligen i instruktionen och ej i riksdagsordningen, som stadgandet skall hafva sin plats.

På grund af hvad sålunda blifvit anfördt, hemställer utskottet:

5:o) att herr Fredholms motion i hvad den afser sådan ändring af § 72 riksdagsordningen, att ledamot af statsrevisorerna uttryckligen tillerkännes reservationsrätt, icke måtte till någon Riksdagens åtgärd föranleda; men

6:o) att Riksdagen i anledning af herrar Ljungmans och Fredholms motioner i återstående delar måtte antaga följande förslag till ändrad lydelse af §§ 72 och 73 riksdagsordningen att hvila till vidare grundlagsenlig behandling:

(Nuvarande lydelse:)

(Föreslagen lydelse:)

§ 72.

A hvarje lagtima Riksdag förordnas revisorer till ett antal af tolf för hvar år, hvilka till halfva antalet af

Å hvarje lagtima Riksdag förordnas revisorer till ett antal af tolf för att enligt regeringsformen och

(Nuvarande lydelse:)

hvardera Kammaren utses, att enligt regeringsformen och särskild instruktion granska statsverkets, Riksbankens och Riksgäldskontorets tillstånd, styrelse och förvaltning. Hvarje revision skall omfatta ett års afslutade räkenskaper. Revisionsförrättningen tager sin början å dag, som i instruktionen bestämmes, och skall inom två månaders tid vara fullbordad.

Revisorerna välja sjelfve inom sig ordförande, hvilken eger afgörande röst, derest, vid omröstning, rösterna i något fall äro lika.

De anmärkningar, som revisorerna finna sig befogade att i sin berättelse till Riksdagen framställa, skola, sedan förklaringar deröfver inkommit, af näst följande lagtima Riksdag öfverlemnas till vederbörande utskotts granskning och vidare behandling.

(Föreslagen lydelse:)

särskild instruktion granska statsverkets och till ett antal af sex för att, likaledes enligt regeringsformen och särskild instruktion, granska Riksbankens och Riksgäldskontorets tillstånd, styrelse och förvaltning. Desse revisorer utses till halfva antalet af hvardera Kammaren. Hvarje revisionsförrättning skall omfatta ett års afslutade räkenskaper. Förrättningar taga sin början å dag, som i instruktionerna bestämmes, och skola inom två månaders tid vara fullbordade.

Revisorerna välja sjelfve för hvardera revisionen inom sig ordförande.

De anmärkningar, som revisorerna finna sig befogade att i sina berättelser till Riksdagen framställa, skola, sedan förklaringar deröfver inkommit, af näst följande lagtima Riksdag öfverlemnas till vederbörande utskotts granskning och vidare behandling.

§ 73.

På samma gång och på lika sätt, som Fullmäktige och Revisorer enligt föregående två §§ utses, tillsättas jemväl suppleanter, att, vid inträffande förfall för dem, träda i deras ställen, nemligen för Fullmäktige i Riksbanken tre, för Fullmäktige i

På samma gång och på lika sätt, som Fullmäktige och Revisorer enligt föregående två §§ utses, tillsättas jemväl suppleanter, att, vid inträffande förfall för dem, träda i deras ställen, nemligen för Fullmäktige i Riksbanken tre, för Fullmäktige i

(Nuvarande lydelse:)

Riksgäldskontoret likaledes tre och för hvarje års revisorer sex.

(Föreslagen lydelse:)

Riksgäldskontoret likaledes tre, för revisorerne af statsverket sex samt för revisorerne af riksbanks- och riksgäldsvarken fyra.

Stockholm den 29 mars 1893.

På utskottets vägnar:

O. BERGIUS.

Reservationer:

mot utskottets hemställan i 1:sta punkten:

af herr *Ljungman*, som ansett att utskottet bort hemställa om bifall till ifrågavarande del af motionen n:o 7 inom Andra Kammaren;

mot utskottets hemställan i 4:e punkten:

af herrar *Bergius*, *Alin* och *Gustaf Berg*, som yttrat:

»Bland de förändringar i våra konstitutionella bestämmelser, som skedde i sammanhang med införande af årliga riksdagar, var den att banko- och riksgäldsfullmäktiges funktionstid förkortades från tre år till ett. Att denna förändring var af något verkligt behof påkallad, lär vara omöjligt att bevisa, och lika omöjligt torde det vara att ådagalägga, att garantierna för en ändamålsenlig sammansättning af riksbankens och riksgäldskontorets styrelse derigenom blifvit i någon mån stärkta. Snarare kan den väl sägas hafva medfört ett motsatt förhållande. Det ligger nemligen i sakens natur, att det för ett uppdrag, sådant som det här ifrågavarande, skall vara svårare att finna fullt lämpliga personer, i samma mån som den tid, för hvilken uppdraget lemnas, är kort, och det är tydligt, att om det sedan i och för sig är förenadt med vådor, att valet af styrelserna för verk af

sådan natur som riksbanken och riksgäldskontoret tillhör en politisk församling, så måste dessa vådor ökas i samma mån valet oftare återkommer. En under den tid, nu gällande bestämmelser varit i tillämpning, allt mera stegrad insigt om sanningen af hvad nu är framhållet har under de senare åren framkallat olika förslag till förlängning af den tjänstgöringstid, som är för banko- och riksgäldsfullmäktige bestämd. I likhet med upphovsmännen till dessa förslag anse vi det vara nödigt, att valet af fullmäktige sker för en tid af tre år, men deremot kunna vi ej anse lämpligt att en förändring i denna rigtning skulle förenas med årligt omval af ett visst antal af fullmäktige, alldenstund en dylik anordning utan tvifvel skulle föröka en af de svåraste olägenheter, hvarmed det nu stadgade sättet för fullmäktigevalet är förenadt. Med en förändring af nu angifna art bör enligt vår åsigt följa den, att valet af ordförande bland fullmäktige, hvilket fortfarande torde böra ske årligen, öfverflyttas från Riksdagen till fullmäktige sjelfve. Deremot anse vi ingen förändring böra göras i hvad nu är stadgadt om, att suppleanter för fullmäktige utses hvarje år. Det skäl, som förefinnes för utsträckande af fullmäktiges tjänstgöringstid, kan nemligen icke sägas existera i fråga om suppleanterna, hvilka tjänstgöra blott undantagsvis.

På grund af hvad nu är anfördt, få vi vördsamt hemställa,

att Riksdagen till hvilande för vidare grundlagsenlig behandling måtte antaga följande förslag till förändrad lydelse af §§ 71 och 73 riksdagsordningen:

§ 71.

Riksdagen skall genom fyratioåtta valmän, af hvilka hvardera kammaren inom sig utser tjugufyra, välja fullmäktige att, enligt gällande stadgar, riksbankens och riksgäldskontorets medel och tillhörigheter förvalta. Desse fullmäktige skola i hvarterdera verket vara sju och utses för tiden från det de blifvit valde intill dess å tredje året derefter val af fullmäktige egt rum. Valen ske medelst slutna sedlar.

Har fullmäktig före utgången af den för honom bestämda tjänstgöringstid aflidit eller af annan orsak afgått eller har ansvarsfrihet honom vägrats, anställes

val för den tid, som för honom återstått. Afgående fullmäktig kan återväljas.

Fullmäktige välje årligen bland sig ordförande och vice ordförande; egande den, som bland fullmäktige förer ordet, afgörande röst, derest i frågor, som hos fullmäktige komma under omröstning, rösterna för två skiljaktiga meningar utfalla lika.

§ 73.

På lika sätt, som fullmäktige och revisorer enligt föregående två paragrafer utses, tillsättas årligen jemväl suppleanter, att vid inträffande förfall för dem, träda i deras ställen, nemligen för fullmäktige i riksbanken tre, för fullmäktige i riksgäldskontoret likaledes tre och för revisorerna sex»;

af herr *Ljungman*, som ansett, att utskottet med anledning af motionen n:o 7 inom Andra Kammaren bort tillstyrka Riksdagen att till hvilande för vidare grundlagsenlig behandling antaga följande förslag till ändrad lydelse af § 71 riksdagsordningen:

§ 71.

1. Riksdagen skall hvarje år genom fyratioåtta valmän, af hvilka hvardera kammaren inom sig utser tjugufyra, välja fullmäktige att, jemlikt regeringsformen, riksbankens och riksgäldskontorets medel och tillhörigheter förvalta.

2. Fullmäktige skola i hvardera verket vara sju, af hvilka vixelvis fyra och tre årligen afgå i den ordning genom valen bestämmes; och utses fullmäktig, med undantag för här nedan särskildt anförda fall, för tiden från det han valts, intill dess val af fullmäktige under lagtima riksdagen å andra året derefter försiggått. Afgående fullmäktig kan återväljas. Har fullmäktig före utgången af den för honom bestämda tjenstgöringstid aflidit eller af annan orsak afgått eller har ansvarsfrihet honom vägrats, anställes fyllnadsval för den tid, som för honom återstått.

3. Val af fullmäktige i riksbanken anställas före val af fullmäktige i riksgäldskontoret. Vid de tillfällen, då på en gång val af samtliga sju fullmäktige i någotdera verket eger rum, skola genom särskilda val fyra utses för tiden tills nytt val å andra och tre för tiden tills nytt val å första året derefter skett; och iakttages vid val af fullmäktige för olika tjänstgöringstid inom samma verk, att val för den längre tiden verkställas före val för den kortare. Valen ske medelst slutna sedlar.

4. Hvarje år, på samma gång och på lika sätt som val af fullmäktige eger rum, utses en bland hvardera verkets sju fullmäktige att vara ordförande för de öfriga, egande den, som bland fullmäktige förer ordet, afgörande röst, derest i frågor, som hos fullmäktige komma under omröstning, rösterna för två skiljaktiga meningar utfalla lika. Fullmäktige för hvardera verket tillkomme att sjelfve bland sig välja vice ordförande att föra ordet, när hinder för ordföranden inträffar;

samt af herr *Hedin*;

mot utskottets hemställan i 5:te och 6:te punkterna:

af herrar *Ljungman*, *Vahlin* och *Wikstén*, som ansett, att utskottet med anledning af motionerna i Andra Kammaren n:is 7 och 91 bort tillstyrka Riksdagen att till hvilande för vidare grundlagsenlig behandling antaga följande förslag till ändrad lydelse af §§ 72 och 73 riksdagsordningen:

§ 72.

1. A. hvarje lagtima riksdag — — — — —
— — — (lika med utskottets förslag).

2. Revisorerna välja sjelfve för hvardera revisionen inom sig ordförande. I afseende på omröstning och rätt för revisor att till berättelsen foga sin skiljaktiga mening lände till efterrättelse hvad uti 48 § stadgats för Riksdagens utskott.

3. De anmärkningar, som — — — — —
— — — (lika med utskottets förslag).

§ 73.

På samma gång och — — — — —
— — — (lika med utskottets förslag);

samt af herr *Hedin*, som ansett, att utskottet med anledning af herr *Fredholms* motion bort tillstyrka Riksdagen att till hvilande antaga följande förslag till ändrad lydelse af 2 mom. i 72 § riksdagsordningen:

Revisorerna välja sjelfva inom sig ordförande. I afseende på omröstning och rätt för revisor att till berättelsen foga sin skiljaktiga mening lände till efterrättelse hvad uti 48 § stadgas för Riksdagens utskott;

mot utskottets hemställan i 6:te punkten:

af herrar *Bergius*, *Alin* och *Gustaf Berg*, som yttrat:

»Såsom konstitutionsutskottet vid 1891 års riksdag påpekade, stadgas i den jemlikt § 72 riksdagsordningen af Riksdagen fastställda »instruktion för Riksdagens revisorer af riksbanken», § 6, bland annat, att till befordran af revisionsförrättningens skyndsamma gång revisorerna kunna sammanträda på afdelningar för ärendenas beredning, men att alla frågor om anmärkningar eller anmälanden skola slutligen in pleno föredragas och afgöras; och den sålunda meddelade bestämmelsen har ansetts ega sin tillämplighet för revisorerna i allmänhet. Då desse således, enligt gällande stadganden, ega att, på det sätt de finna tjenligast, sig emellan fördela det egentliga revisionsarbetet, samt då vi hålla före, att samtliga revisorer fortsärfande böra deltaga i pröfningen och afgörandet af de anmärkningar eller anmälanden, hvartill revisionen kan gifva anledning, anse vi, att i grundlagen ej bör införas den förändringen, att särskilda revisorer skola väljas för granskningen af statsverkets och särskilda för granskningen af riksbankens och riksgäldskontorets tillstånd, styrelse och förvaltning. Vid sådant förhållande och då, enligt vårt förmenande, de af Riksdagen, jemlikt § 72 riksdagsordningen, utsedda revisorer icke äro för få för att kunna på ett tillfredsställande sätt fullgöra den dem enligt grundlagen och särskilda instruktioner åliggande granskning, hafva vi funnit oss böra afstyrka hvad motionären föreslagit angående förändrade bestämmelser i fråga om Riksdagens revisorer. Hvad slutligen angår förslaget att ur grundlagen utesluta bestämmelsen, att revisorernas ordförande eger af-

görande röst, derest vid omröstning rösterna i något fall äro lika, så finna vi ej skäl vara anfördt, som bör föranleda en dylik ändring i nu gällande stadganden»;

samt af herr *Samzelius*, hvilken i hufvudsak instämt med herrar *Bergius* m. fl. med anmälan tillika, att han icke inom utskottet deltagit i behandlingen af öfriga i detta utlåtande behandlade frågor.

Herr *Boström* har velat tillkännagifva, att han ej öfvervarit vare sig behandlingen af de i 1:sta punkten omförmälda frågor eller slutliga behandlingen af de i 4:de punkten behandlade förslag.

Herr *Elowson* har velat anmäla, att han ej deltagit i slutliga behandlingen af den i 5:te punkten omnämnda fråga.
